

KURŞUNLANAN TÜRKOLOJİ ÜZERİNE NOTLAR

Prof. Dr. Ahmet Buran, Kurşunlanan Türkoloji, Akçağ Yayınları, Ankara 2010, 551 s.

Genel olarak Türk dili, edebiyatı ve tarihi ile ilgili bilim dalı olarak tanımlanan Türkoloji “Fr. turcologie” ile ilgili araştırmalar, günümüzde bu alanda çalışan birçok bilim adamı tarafından çok geniş bir sahada yürütülmektedir. Ancak bu bilim dalında araştırma yapmak, Türk kültürüne yönelik tespitlerde bulunmak beraberinde büyük sıkıntıları da getirmiştir. Türkoloji ile ilgilenen birçok bilim adamı politik, coğrafi ve yaşadıkları dönemlerin özel şartlarından dolayı büyük haksızlıklara ve zulme uğramışlardır. Prof. Dr. Ahmet Buran da bu alanda bilimsel çalışmalar gerçekleştiren, kendini Türkoloji çalışmalarına adanmış bir akademisyendir. Gerek

gözlemlerinde, gerekse de pratikte yaşanan bu zorlukları bire bir yaşayan bir bilim adamıdır.

Yazar, bu kapsamlı eseri Türkoloji alanında yaşanan zorlukları ortaya koymak için yazmış ve bu alanda sadece Türk kültürüne hizmet ettikleri için zulme uğrayan ve hayatını kaybeden bilim adamlarına, sanatçılara, aydınlara adamıştır: “*Bu eserle biz, dünyada hiçbir bilim kolu mensubunun yaşamadığı dramatik ve trajik olayları yaşayan ve canları pahasına Türkolojiye hizmet eden insanlara karşı vicdani görev ve sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalıştık*” (Buran, 2010: 16).

“Kurşunlanan Türkoloji” adlı eserin ikinci baskısı Akçağ yayınları arasında 2010 yılında Ankara’da yayımlanmıştır. Eser 551 sayfadan ve iki temel bölümden oluşmaktadır. **Kurşunlanan Türkoloji’de** aktarılan olaylar akıcı bir dille bilimsel gerçeklere ve belgelere dayandırılarak ele alınmıştır. Kullanılan bu akıcı dil Türkoloji ile yakından ilgili olanların yanında, bu alana yabancı olanların da bilinçlenmesini sağlayacaktır.

Eser “Korku Tüneli” ve “Kurşunlanan Türkoloji – Dilimizin ve Bilişimimizin Soykırımı” adlı iki temel bölümden oluşmaktadır. “Korku Tüneli” adlı ilk bölümde 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın ilk yarısı arasındaki zaman diliminde Türk dünyasında gerçekleştirilen bilinçli sürgün, kıyım ve ölümler aktarılmıştır. Prof. Dr. Ahmet Buran; Balkanlarda Türk-Rum nüfus mübadeleleri sırasında, Kıbrıs ve Girit adalarında Türklere, Türk kültür ve medeniyetine yönelik izlenen zulüm politikasını ele almıştır. Yine bu ilk bölümde

Sovyetler Birliđi devrinde; Kırım'da, İdil-Ural bölgesinde, Kafkaslarda, Batı Türkistan'da ve diğer Türk yurtlarında; Dođu Türkistan, Irak, İran'da yaşanan sıkıntıları ayrıntılarıyla anlatmıştır. Sırf Türkoloji alanında çalıştıkları için tutuklanan, sürgüne gönderilen, öldürülen bilim adamlarının, sanatçıların ve aydınların acılarını yansıtmaya çalışmış, onların çığlıkları olmuştur. İdil-Ural bölgesinde Türklere karşı uygulanan bilinçli açlık politikasını, Kırgızistan (1916) ve Çon Taş (1937-1939) katliamlarını, Azerbaycan'daki Bakü (1918) ve Hocalı (1992) katliamlarını, 1959 yılındaki Kerkük katliamını belgeleri ile ortaya koymuştur. Yine dönemin acılarını yansıtmayı bakımından dünyaca ünlü edebiyatçı Cengiz Aytmatov'un babası Törekul Aytmatov'un son mektubuna yer vermiş ve yaşanan çaresizliği bir anlamda aktarmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Buran; eserin "Kurşunlanan Türkoloji – Dilimizin ve Bilincimizin Soykırımı" adlı ikinci bölümünde ise Türk dünyasında Türkologların, şairlerin, yazarların ve aydınların uğradığı programlı baskı, zulüm ve katliam politikalarını ele almıştır. Bu bölümde ilk olarak oryantalizm ile Türkoloji bilim dalı hakkında tanıtıcı bir ön bilgi verilmesi alana yabancı olanlar açısından son derece olumludur. Özellikle 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı ve bu kurultayın yansımalarının ortaya konulması, Sovyetler Birliđi hâkimiyetinde yaşayan Türklerin çektikleri sıkıntıları aktarması açısından da önemlidir. Bu bölümde Çarlık ve Sovyet dönemlerinde Repressiya baskısı altında Türk aydınlarının sıkıntıları ele alınmıştır. SSCB İçişleri Halk Komiserliğinin

30 Temmuz 1937 tarihli yazısı Repressiya hareketinin uygulama çerçevesini ve şiddetini ortaya koymaktadır. Yazar, bu belge ile uygulanan baskı politikasının nasıl planlı ve programlı bir şekilde uygulandığını gözler önüne sermiştir (s. 312-324).

Eserde, 1918 yılında uğradığı iki suikast girişiminden sonra "Kızıl Terör" olarak adlandırılan ve yüz binlerce kişinin ölümü ile sonuçlanan bir katliam hareketi başlatan Lenin'in en önemli politikalarından biri olan "milliyetler politikasını" ve bu politikanın Türkler üzerindeki etkileri de ele alınmıştır. Türk toplulukları arasında dilde, fikirde, işte birliğin sağlanmaması için Türk diline yönelik yapay diller oluşturma çabalarını da aktarması son derece önemlidir (s. 325-330).

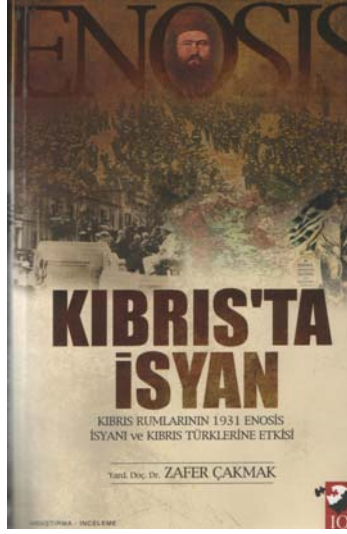
Sovyetler Birliđi döneminde Türk halklarına uygulanan bu baskı ve zulüm politikasının sonucunda birçok bilim adamı, sanatçı, aydın yurt dışına hatta Türkiye'ye kaçmışlardır. Reşit Rahmeti Arat, Zeki Velidi Togan, Ahmet Caferođlu, Abdulkadir İnan, Ayaz İshaki, Sadri Maksudi (Arsal), Ahmet Temir gibi bilim adamlarının Türkiye'ye sığınmalarına ve Türkiye Türkolojisindeki yerlerine değinilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet Buran'ın eserinde belgelere dayandırarak yapılan katliamları ele alması, uygulanan şiddeti göstermesi açısından son derece önemlidir. Sadece Stalin döneminde 42.6 milyon insan öldürülmüş, "troyka" denilen mahkemelerde çoğunluğu Ermeni ve Gürcü hâkimlerden oluşan üçlü mahkemeler her 15-20 dakikada bir ölüm

kararı vermiştir. Yine sırf Dede Korkut ile, Manas destanı ile ilgilendikleri için tutuklanan ve öldürülen Türkologlara dikkat çekmiştir. Yargılanan sadece Türkologlar ve aydınlar değildir. Bazı edebî eserlerdeki tipler bile Türk birliğine hizmet ettikleri ve tehlike olarak düşünüldükleri için yargılanmış ve bu durum da eserde ele alınmıştır. Türk birliğine hizmet ettiği düşünülen destanlar, efsaneler, şiirler, Türk dili, sanatı, kısacası Türk kültürü yargılanmıştır. Ancak uluslararası arenada baskı ve zulme uğrayan Türkler olunca sürekli sessiz kalmış ve göz yumulmuştur. Bu eser bu sessizliğe karşı bir haykırıdır.

Bu çalışma büyük Türk milletinin ve kalbi millet sevgisi ile atan aydınlarının çektiği büyük sıkıntının aynaya yansımalarıdır. Görmesini bilen gözlerle eşsiz bir hediyedir.

Sezgin DEMİR



KIBRIS'TA İSYAN

Zafer Çakmak, Kıbrıs'ta İsyandır- Kıbrıs Rumlarının 1931 Enosis İsyanı Ve Kıbrıs Türklerine Etkisi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul-2009, 256 S.

Kıbrıs, stratejik konumu, doğal güzellikleri ve yer altı zenginlikleriyle tarih boyunca kargaşaların, çalkantılı siyasi olayların, isyanların ve savaşların yurdu hâline gelmiştir. Akdeniz'in tarih boyunca paylaşılmayan bu adasında ilk yaşam izleri milattan önce 7000'li yıllara uzanmaktadır. Neolitik döneme rastlayan bu dönemde adada yaşayan ilk insanların Anadolu ve Mezopotamya'dan geldikleri buluntulardan anlaşılmaktadır. O tarihten itibaren birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Kıbrıs, binlerce yıl farklı yönetimler altına girmiş, Sezar'ın aşkını kanıtlamak için Kleopatra'ya bu adayı sunduğu efsanesi gibi âdeta uygar-